

GONDOLAT

HETI RIPIORT LAP

TARTALOM:

PÁSZTOR JÓZSEF: HOL VANNAK A MAGYAR TEHETSÉGEK? — KOMMUNISTA TANFOLYAM A NEMZETI KASZINÓBAN (X.) — MILLIÓK A DOHÁNYFÜSTBEN. (ÉKSZERBŐRZE A QUARNERÓ-KÁVÉHÁZBAN d. i.) — VÁRNAY ZOLTÁN: A DIÓSGYŐRI VASGYÁR LÖVETÉSE. — A ZSIDÓSÁG TÉRFOGLALÁSA AUSZTRIÁBAN. — PRÓNAY PÁL SZÁZADOS — AZ ORVOSI KAR A KOMMÜN ALATT. — A SZÉKESFEHÉRVÁRI ELLENFORRADALMI MOZGALMAKRÓL. — TURCSÁNYI ISTVÁN: BŰNÖS BUDAPEST. — AKTUÁLIS PROBLÉMÁK. — KRÓNIKA. — HERCZ IMRE RAJZAI.

B U D A P E S T
1919. NOVEMBER 27.
I. ÉVF. ÁRA 2 KORONA. 7. SZ.
ELŐFIZETÉSI DIJ EGY ÉVRE: 100 KORONA.

KIADJA: A KÖZPONTI SAJTÓVÁLLALAT R.-T.

GONDOLAT

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, IV., Gerlóczy-u. 11.
Szerkesztőségi órák mindennap 11 és 1 óra között. Kéziratokat nem adunk vissza.
Előfizetési ár: egy évre 100 K, félévre 50 K, negyedévre 25 K.

A szerkesztő postája.

K. L. Budapest. Jól hallotta. A román cenzura tényleg betiltotta lapunkat, s csak *Romanelli* alezredes közbelépésének köszönhetjük, hogy több mint egy heti hallgatás után, újból megjelenhettünk. Valószínű, hogy a derék románok nem a saját iniciatívájukból kellemetlenkedtek, hanem a betiltás azoknak a köröknek az okvetetlenkedésére vezethető vissza, amelyeknek egyáltalában nem kellemes a *Gondolatnak* és a hozzá hasonló szellemű lapoknak megjelenése. V. J. *Ujpest*. Keressen fel bennünket valamelyik nap a szerkesztőségben d. e. 11 és 12 között. *Pesti tanár*. Téved. A Központi Sajtóvállalat nem üz „klerikális propagandát”. Ezt különben minden objektív ítélő ember megállapíthatja, aki a vállalat lapjait olvassa. S hogy ön művelt ember léteire „klerikális propagan-

dának” tartja a keresztény magyarság talpraállítása érdekében folyó nagy harcot, ez csak amellett bizonyít, hogy önre igen erős hatással volt a zsidó politikai terminológia, amelynek a szótárában antiszemitizmus és klerikalizmus tudvalevőleg egyet jelentenek. *H. Z. Budapest*. Ön a keresztény röneszánsszról helytelenül vélekedik. A keresztény röneszánssz nem jelenti, nem jelentheti azt, hogy most a keresztény kurzus bélyegzőjével minden tehetségtelen keresztényt tehetséges kereszténynek fémjelezzünk. Tökéletesen igaz, hogy a keresztény tehetségek a múltban keservesen el voltak nyomva, de viszont az is igaz, hogy nem mindenki „elnyomott tehetség”, aki annak tartja magát. Sőt. *Kezdő poéta*. Nagyon rossz vers. Ne szerezzen nekünk kellemetlen perceket.

A KERESZTÉNY SAJTÓ

nagyszabású kiépítésére a Központi Sajtóvállalat részvényeinek jegyzése november hóban is folytatódik. — E cél eléréséért minden áldozatot meg kell hoznunk. Minden egyes részvényjegyző csinos kiállítású részvényeket fog kapni. Minden egyes részvény ára az alapítási költséggel együtt 26 korona. Bővebb felvilágosítást a Sajtóvállalat propaganga-osztálya (IV., Gerlóczy-utca 11. sz.) ad. Ott lehet részvényt jegyezni s onnan kell levélben vagy táviratilag a részvényjegyzési ivateket is kérni. Vidéki részvényjegyzőink tájékoztatására közöljük, hogy a jegyzett részvények árát helyezték el olyan helybeli bankba vagy takarékpénztárba, amelynek postatakarékpénztári csekkszámhája van és utasítsák az intézetet, hogy clearing útján utalják át a pénzt a Központi Sajtóvállalat Részvénytársaság 40.000. számú csekkszámhájára. Ma másfajta pénzforgalom nincsen, viszont pedig úgy a részvényjegyzők, mint a részvénytársaság szempontjából fontos, hogy a pénz átutalása megtörténjék.

Keresztény férfiak és nők, kik lapárusítással foglalkozni
☞ óhajtanak, jelentkezzenek lapunk kiadóhivatalában. ☞

◆ Riportlap. ◆

Felelős szerkesztő:
Burján Károly.

Hol vannak a magyar tehetségek?

A minap valaki Bródy Sándorral beszélt.

— Miért nem irnak most? — kérdezte az író.

Az író elhárítólag legyintett.

— Nem érdemes. Mutassák meg nek, mit tudnak.

Ezek az „ők” azok a magyar írók, akik eddig el voltak zárva az érvényesülés útjától, akik eddig, legalább az utóbbi évtizedekben, ha volt tehetségük, ha nem, az irodalom terített asztala mellől legfeljebb a morzsákat kapkodhatták fel.

Bármennyire nehezen teszem, meg kell mondanom, hogy az utóbbi időben nekünk, keresztény íróknak már a szemünkbe merték mondani, hogy csak zsidó írónak van tehetsége.

Kiss József — már bizonyosan nem emlékszik erre, — ezelőtt pár évvel, amikor egy zsidó ismerősöm új könyvét dicsértem előtte, mereven a szemembe nézve mondta:

— Hiszen csak zsidó írónak van tehetsége!

Tanuja nem volt ennek. Én magamba zártam keserűségemet, odaraktam a többihez, ami évről-évre, mint a magyar elfojtott fájdalom sötét patinája vont a lelkemet. Most azonban el kellett mondanom.

El kellett pedig mondanom azért, mert a mesterségesen csinált közvé-

leményt, mely a keresztény magyar írókat diszkreditálni törekedett s burkoltan vagy őszintén mindig azt hangsúlyozta, hogy az igazi, népszerű, az irodalom eleven életébe s a közönség kegyeibe begyökerező, a rivalda előtt csillogó tehetségek csak zsidók között vannak, még ma is fenn akarják tartani, sőt most az „arrivé”-k duzzogva háttérben maradnak, hogy mutassák hát meg a keresztény magyar írók, mit tudnak! Ujságban, könyvben, színházban, természetesen, így gondolják ők.

Hát persze. Mutassuk most meg egyszerre. Talán pár hét alatt, amíg a külföldi exportból csekkszámát nyitott „sikerés” írók nyugodtan keverhetik feketéjüket s a valódi egyiptomi cigaretták könnyen szálló füstje mellől, a jövő minden gondja nélkül nézhetik, amíg ez a játék is elmulik s ők újra odaállhatnak a hívó tapsra a sugólyuk elé.

Végtelenül sajnáljuk, de néhány hét vagy hónap alatt ezt a szórakoztató színjátékot nem fogjuk eljátszani. De lehetetlen is. Eppen olyan, mintha azt mondaná valaki: „Ám vedd be a várat, de a nagy ágyukat megtartom magamnak.”

Hiszen szegény jó tehetséges vagy tehetségtelen keresztény magyar írók éppen azért nem dolgozhattak, azért nem érvényesülhettek, mert az

GONDOLAT

arzenális, ami a Parnasszus felé küzdésben támogathatta volna őket, nem az ő kezükben volt. Ujság, kiadóvállalat, színház mindazoknak vagy érdekszövetségeiknek kezében volt, akik állandóan a porondon voltak. Elsősorban a pénz, ami ezeket a vállalkozásokat táplálta, volt zsidó kézben, másodsorban ez a gazdasági erő és érdek egy hallgatólagosan megszervezett irodalmi diplomáciai testületet teremtett, mely fölényes biztonsággal s nem ötlet nélkül szolgálta az irodalmi érdekszövetség érvényesülési érdekeit.

Hiába mondják, hogy hiszen *Herczeg, Gárdonyi, Móricz* s még néhányan a színpadon is kifejezheték magukat. Igen. Voltak néhányan, akiket nem lehetett félretolni, mert régebbi fémjelzés támogatta őket, azután meg kellett néhány diszíró villámhárítónak. Azokat is közelebb engedték a tűzhöz, akik beálltak a céljaikat szolgáló érdekszövetségbe, vagy irodalmi céljaikat alárendelték azoknak az eszméknek, melyek a zsidó uralmat akarták hatalomra juttatni.

A sajtó, a kiadóvállalatok, a színházak legnagyobb része még ma is azok kezében van, akik tisztán üzletesen fogják fel az irodalmat s a művészetet s ezekhez a vállalatokhoz tartoznak azok az írók, akik ma hallgatnak s várják azt a pillanatot, amikor a közönség hangulata megváltozik. Mert azt hiszik még mindig, hogy az egész, ami most történik, muló dolog.

A magyarságnak, mely a szenvedések hatása alatt ébredt föl most élet-halál harcára, jó lesz megjegyezni ezt. Jó lesz a lelkét, kitartását, erejét edzeni, hogy megmutathassa azoknak, akik azt hiszik, ezután is a régi furulyát fújhatják, hogy ebben rettenetesen csalódnak.

A felébredt s nemzeti, faji kultúrát akaró közönségnek tudnia kell, hogy mindaddig, amíg a kultura gazdasági eszközei a régi kezekben maradnak, azokat fogják foglalkoz-

tatni, akik eddig is érdekszférájukba tartoztak. Ők hát nyugodtan várhatnak.

A keresztény magyar közönségnek tudnia kell, hogy nemzeti, faji felbuzdulása ma még csak a keresztény lapok felkarolásában merül ki, a könyvkiadást, a színházat, — pedig mind a kettő irányító kulturtényező — nem befolyásolhatja.

Hol vannak most a magyar tehetségek? Szétszórta a különböző régi vállalatoknál, vagy félig elfelejtve dohos hivatalokban, vagy ami még rosszabb, elkopóban az ujságoknál. Ezek a magyar tehetségek eddig éppen, hogy eltengődtek. Sose jutottak olyan falatokhoz, hogy magukat föl táplálhatták volna s nyugodtan foglalkozhattak volna darab-írással, vagy nagyobb elmélyedést kívánó költői munkával. Ezek a magyar tehetségek apró pénzért robotoltak, többnyire zsidó vállalatoknál.

Igy is fölcsillant néha a tehetségük, a fájdalmas, mostoha magyarságuk, de volt-e erő, ami visszhangba szökkentse nevüket az országban? Ha nem tartoztak bele az egymást talán a hunyorításáról vagy kézfogásáról felismerő irodalmi szövetségbe, csak vállvonogatással, rájuk ásitó szomorú csönddel, vagy gonosz indulattal fogadták őket. És néhány ember csinálta itt az irodalmi közvéleményt s egy nagy, irodalmi kapitalizmussá fejlődött gazdasági szövetség, mely mindenáron érvényesülni akart s érvényesülésében már annyira biztos volt, hogy a keresztény magyar írókat a cselédjeinek tartotta.

A magyar tehetségek bizonyára meg fogják mutatni, hogy mire képesek, de várjunk urain. Ahogy mi vártunk egy pár évtizedet, önök is várhatnak néhány évet. A magyarságnak is szüksége van egy kevés időre, hogy gazdaságilag összeszedje magát. Megtalálja majd az utat oda is, hogy az irodalom gazdasági szerveit a magyar lélek és cél erejével kiépítse. Ehhez idő kell. Önök elszívhatnak addig még egy pár szi-

GONDOLAT

vart azokból az ezresekből, amiket „nagysikerű” export-darabjaikkal keresnek. Nekünk van türelmünk várni. Van türelmünk, mert tudjuk, hogy hol vannak a magyar tehetségek: a magyarság soha meg nem szűnő őszerejében. Talán valahol egy

kis falu csöndjében vagy itt önök mellett, a nagyváros forgatagában, vagy éppen a magyar anyák méhében. De hogy vannak s eljönnek, mi abban bizunk és hiszünk, ha mi már mind elkoptunk volna is.

Pásztor József.

Kommunista tanfolyam a Nemzeti Kaszinóban.

— Mogán Ákos a tanfolyam vezetője. — Kik voltak a hallgatók? ... Bolgár Elek és Szalay Károly előadó „elvtársak”. — Mit és hogyan tanítottak? —

Május közepe táján, amikor a közalkalmazottakat sorozták: pechem volt. Besoroztak. Dacára annak, hogy pap vagyok és csak ideiglenes alkalmazott voltam az egyik állami hivatalnál és dacára annak, hogy aránylag nagyon kevés embert soroztak be. A vizsgáló orvos azt kérdezte tőlem, volt-e ön katoná. Azt feleltem, nem. Mielőtt azonban megmagyarázhattam volna neki, hogy a hivatásom miatt nem katonáskodhattam, már ki volt mondva az ítélet: alkalmas. Szép barátságosan odaküldtek ahhoz az asztalhoz, ahol az alkalmas, de katonailag ki nem képzett embereket lajstromozták. Kezembe nyomtak egy szomorú szürke cédulát, amelyen ott volt a szigorú figyelmeztetés, hogy a kerületi munkás- és katonatanács engedélye nélkül a városból nem szabad eltávoznom. Szédülve támolyogtam ki a teremből, ahol egész sereg ember öltözött-vetkőzött. Künn a Szabadságtér bokrainak tavaszi zsendülése nem az életet és szabadságot sugározta most felém, mint valamikor régen, mert rab vagyok már, szomorú, meghajszolt ember, tagja a gorillapofájú Böhm vörös csúrhéjének, akit odalöknek ma a bitangok, ahova akarnak.

A következő napok nagyon lehangolt lelkiállapotban találtak.

A hivatalban azonban hamarosan megnyugtattak. Nem kell aggódni, a hivatal minden alkalmazottja fel lesz mentve. És tényleg néhány nap múlva meg is kaptuk a felmentést, május hó végéig, de kilátásba helyezték azt is, hogy azután fényképpel ellátott további felmentést fogunk kapni. Így hát egészen megnyugodtam és nyájas arccal hallgattam naponként osztályunk bizalmijának — egy félművelt, obskurus alaknak — szociológiai fejtegetéseit.

Május végén hívat a bizalmi elvtárs.

— Kérem, nagyon sajnálom, a felmentés nem sikerült. Be kell vonulnia az illetékes kaszárnyába!

Ravaszul hunyorgatott. Szerettem volna pofonvágni. De ehelyett természetesen mosolyogtam. Még nem tudtam, mit fogok tenni, de azt éreztem, hogy vörös katoná nem leszek soha. Hiszen, ha az édesanyám nem lenne Pesten, vagy ha gazdag volnék, akkor könnyű volna a helyzet. Ugy elmennék én innen, hogy száz vörös kopó sem találná a nyomomat. De így nehéz ez az állapot, mindenáron fel kell magamat mentetnem.

Másnap az okmányaimmal, — amelyek igazolták, hogy tulajdonképpen szabadságolt pap vagyok, aki csak átmenetileg és ideiglene-

GONDOLAT

sen vállaltam állást közhivatalnál, — felrohantam a hadügyi népbiztossághoz. Egy klasszikusan hajlott orru fiatalember fogadott, megnézte az írásaimat, kijelentvén, hogy ők nem tehetnek semmit, az ügyem nem hozzájuk tartozik, próbálkozzam a közoktatásügyi népbiztosságnál. Együttal megnyugtattott, hogy a hivatalomban rosszul informált a bizalmi elvtárs, *most még nem kell bevonulnom, mert nem vagyok kiképezve. Addig tehát várják türelemmel, míg újabb rendelet jelenik meg a katonailag még ki nem képzett egyének bevonulását illetően.*

Rövid időre tehát meg voltam mentve, de a bizonytalanság érzése kinzott, nem tudtam melyik napon jelenik meg az a bizonyos — rám is vonatkozó — rendelet. Elhatároztam, hogy minden utat el fogok járni a felmentés kieszközlésére. Napokig bolyongtam a közoktatásügyi népbiztosság épületének labirintusában egyik ügyosztályból a másikba, undorral látván, *hogyan terjeszkednek a nyálasszáju zsidó tacsók, a borzashaju és bátor nézésű elvtársnők ebben a jobb sorsra méltó palotában, beszéltem füvel és fával, Samukával és Szerénkével, minden hiába. Engem már csak a jó Isten menthet meg a vörös hadseregtől.*

Akkoriban hire járt, hogy a szegediek támadásra készülnek és én már láttam magamat az árokparton elterülve, az én édes testvéreimnek, az ellenforradalmár magyaroknak golyójától halálra sebzetten. Kellemtlen érzések kínoztak.

Valaki azt a tanácsot adta, próbálkozzam a vallásügyi likvidáló népbiztosságnál, hiszen pap vagyok és az én ügyem bizonyosan ide tartozik. Szótfogadtam. Hiszen aztani semmiesetre sem fog, ha itt is megpróbálkozzom. Zsebrevágtam az okmányaimat és elmentem a Nemzeti Kaszinóba székelő vallásügyi népbiztossághoz, a kölyökképi és

kopasz *Fáber Oszkár* főhadiszállására.

Fáber Oszkár azonban nem lehetett beszélni. Előszobájában érdekes társaság üldögélt. *Reverendás papok, vörös katonák, politikai megbizottak, előkelő dámák és gyanus existenciák várakoztak a csilláros, faburkolatos, gyönyörű szőnyeggel borított előkelő teremben. Ott láttam a jó öreg Giesswein tatát is. Egy vidéki református pap a „népbiztos elvtárs“ titkárával vitázott valami főbenjáró ügyben.*

*Mogán Akos*hoz utasítottak. Ez a jómegjelenésű ur, aki valamikor az egri egyházmegye papja volt, később pedig *Balthazár* püspök titkára lett, fontos személy volt ebben az időben a vallásügyi likvidáló népbiztosságnál. Ő volt *Fáber Oszkár*nak a jobbkeze és *Fáber* őt tette meg a népbiztosságnál szervezett propaganda tanfolyam vezetőjévé. Mikor elmondtam *Mogán* elvtársnak, hogy fel akarom magamat mentetni a katonai szolgálat alól és bemutattam neki az írásaimat, így szólt:

— Előre is megmondhatom, kedves elvtárs, hogy ezekkel az írásokkal nem megy semmire. Hogy ön pap és az egyházi tudományosság körébe eső tanulmányokkal foglalkozik, a tanácskormány szempontjából igazán nem fontos. Hanem van egy jó tanácsom. Mi most egy három hónapos kurzust nyitunk azon egyházi személyek részére, akik a papi pályát hajlandók elhagyni. Ezen a kurzuson szabadoktatási felügyelőket fogunk képezni, akiket a tanácskormány a tanfolyam elvégzése után magas fizetéssel alkalmaz. Olyan tanfelügyelőfélek lesznek ezek, ismeretterjesztő előadásoknak, képzőművészeti kiállításoknak, hangversenyeknek a rendezésével lesznek megbízva. A tanfolyam hallgatói természetesen fel lesznek mentve a vörös hadseregbe való bevonulás

GONDOLAT

kötelezettsége alól. Nagyon ajánlom, hogy iratkozzék be, kitűnő előadóink lesznek, maga Kun Béla is megígérte, hogy néhányszor előadást fog tartani...

Pár napig kétségek között hányódtam. Legjobban szerettem volna eltűnni a fővárosból, de fontos családi ügyek miatt nem mehettem. Viszont az is nagyon aggasztott, hogy egyenesen az orosz-lánok barlangjába menjek. Végül is így okoskodtam: a kurzus három hónapra van tervezve. Egészen bizonyos, hogy Kun Bélaék uralma nem fog ennyi ideig tartani. A tanfolyamon nagyon sok érdekes dolgot fogok hallani és tapasztalni s ami a legfontosabb: meg leszek mentve a vörös hadseregtől. Qui habet tempus, habet vitam. Beiratkoztam a vörös kurzusra.

Néhány nap múlva megkezdődtek az előadások. Előadók voltak Bolgár Elek, a volt bécsi kommunista követ és Szalay Károly volt ref. kollégiumi tanár, egy vad bolsevik, fanatikus ateista és tizenhárompróbás szabadkőműves. A szónoklati gyakorlatokat Mogán Akos elvtárs vezette. Az előadásokat a második emeleten egy nagyobb teremben tartották.

A hallgatóság rendkívül érdekes társaság volt. Összeverődött mintegy 30—32 hallgató, a legkülönbözőbb életkoru emberek. A legfiatalabb — egy esztergomi volt kispap — alig volt több husznál, a legidősebb, egy görög-katolikus pap, ötven körül járt. Az összes vallásfelekezetek képviselve voltak. Még egy volt franciskánus barát is akadt.

Az első napokban természetesen mindenki nagyon rezerváltan viselkedett, senki sem mert nyilatkozni, mert senki sem tudta, hogyan gondolkodik a szomszédja. Később azonban, mikor már gyakrabban találkoztunk, kisebb-nagyobb csoportok, klikkek alakultak, a hasonló gondolkozásuak egymásra tárltak és az egyes órák között han-

gos vitatkozások estek a terem melletti kis mosdófülkékben. Meg lehet állapítani a következőket: voltak a tanfolyamon meggyőződéses, sőt vad kommunisták is, de nagyon kevesen. Leghangosabb volt közöttük egy fiatal katolikus pap, aki tagja volt a ráckevei katonai és munkástanácsnak is, aki — állítólag — fegyveresen is segített az ellenforradalmat leverni. Ezidőszereint börtönben ül. A legszelidebb kommunista egy református vallás-tanár volt, egy kitűnően képzett ember, valóságos rajongó, aki bár maga is undorodott a Kun Bélaék gyalázatos politikai eszközeitől, sőt antiszemita velleitások voltak, mégsem csinált titkot abból, hogy ő hisz a kommunista világrend kialakulásában és jogos voltában. Voltak hangos urak, nagypipájú és kevés dohányu alakok, akik minden meggyőződés híján csak azért jöttek a tanfolyamra, mert talán hitték a rendszer állandóságában és beakarták magukat biztosítani. Néhány züllött alak, akik mindenünnen kikoptak, pár katolikus pap, akik meg akartak nősülni. Volt aztán néhány szomorú ember, hallgató, bizonytalan nézésű lézengők, akik nagyon észre lehetett venni, hogy nem érzik jól magukat ezen a helyen. Volt egy katolikus pap, akit a kommunizmus alatt a kommunisták kikergettek a községéből, a püspökével pedig valami differenciája volt. (Ez a pap egyébként, míg a tanfolyamon volt, minden vasárnap kiment misézni Pest mellé egy kis faluba.) A fiatalabb generáció, sőt az idősebbek közül is többen, az egyetemre is szorgalmasan eljárógtak, vizsgáztak is a bölcsészeti fakultáson s egészen bizonyos, hogy az egész kurzuson alig akadt négy-öt ember, aki komolyan vette volna a kurzust. A fődolog az ötven korona napidíj volt, amelyet mindenki szorgalmasan felvett ropogós szovjet-bankóiban.

Csak később, a jun. 24-i ellenfor-

GONDOLAT

radalmi kísérlet idején tudtam meg, hogy a tanfolyam hallgatói között néhány bátor és mindenre elszánt ellenforradalmár is akadt, akik *Fáber Oszkár* és *Mogán Ákos* elvtársakat állandóan szemmel tartották.

Magukról az előadásokról és az előadókról nagyon sok érdekeset lehetne mondani. Az előadásokat mindvégig *Bolgár Elek* és *Szalay Károly* tartották, *Kun Béla* és a többi bolsevik notabilitások nem jöttek el. Bolgár szociológiát adott elő. Folyékonyan, jó stílusban és elég nivósan beszélt. Fejtegetései természetesen a tudomány szempontjából nem mindig állották meg a helyüket, de amit mondott, olyan tetszetős formában mondotta, hogy többen bedőltek neki. Ellenben *Szalay*... Ilyen figurát még nem láttam életemben! *Ha nem lett volna olyan nagy gazember, akkor azt mondanám, hogy hozzáfogható vicclap-alak nincs még egy Budapesten.* A természettudományos világnézetéről beszélt ez a roppant olvasottságu, de hebe-hurgya észjárásu, rendszertelen, végtelenül hiu és cinikus csirkefogó. Rettenetesen fitogtatta az olvasottságát, nagyzott és általában látszott raja, hogy *magánál okosabb embert nem ismer.* Mindjárt az első órán megmondta, hogy *ő ateistákat akar belőlünk nevelni* és a „teológiai wirrwarr“-t ki óhajtja belőlünk gyomlálni. Főbb elvei:

— *Aki Istenben hisz, az marha... Az egész teológia nem egyéb, mint „firlefancia“... A papok mind gazemberek... Akik pedig ezeket az elveket (már mint a Szalay elvtárs elveit) nem fogadják el, azokat le kell bunkózni!...*

Tücsköt-bogarat összehordott, minden rendszer és logika nélkül. A jelenlevő gyorsírók hűségesen leírták, mikor aztán megkapta az előadott anyagot gépirással leírva, ő maga is kénytelen volt elbámulni az abban levő vadságokon. Össze-

veszett a gyorsírókkal és szemükre vetette, hogy nem tudnak gyorsírni.

Dolgozatokat is adott fel a kurzus hallgatóinak. Ilyeneket: *mit várhat a kommunista társadalom a vallástól? Vagy pl. Mi által és hogyan oszthatók el a nép téves vallásos fogalmai?* A dolgozatokat beszédte, három csoportba osztotta és megbírálta. Eleinte megtörtént az, hogy többen vallásos hajlandóságokat árultak el írásukban. Ezeket a legbrutálisabb módon, irgalmatlanul lehordta és azzal fenyegette őket, hogy *ki lesznek rugva a tanfolyamról.* Ellenvéleményt általában nem türt.

— *Aki a teológiai „firlefanciától“ szabadulni nem tud, annak itt helye nincs,* — mondotta pogány göggel.

Aki azonban dolgozatában idézte az ő emeletes butaságait, azt kegyesen megdicsérte és — amint mondotta — már előre örvend annak, hogy az illető milyen kitűnő munkása lesz a kommunista társadalomnak.

Hetenkén többször u. n. szemináriumi megbeszélést tartott. Ennek az lett volna a célja, hogy a vitás kérdések tisztáztassanak, hogy kiki az ő aggályait, kételyeit szabadon előhozva, azok az előadó ur által el legyenek oszlatva. Mivel azonban — mint már mondtam — Szalay elvtárs ellenvéleményt nem türt és mindenkit, aki valami ellenvetést tett, irgalmatlanul lehordott, nagyon természetes, hogy *nem igen merl senki szembeszállni ezzel a kibicsaklott eszű kommunista apostollal.* Többször filozófusokra hivatkozott. Én — egy alkalommal — Spencer Herbert egyik könyvét magammal vittem és abból olvastam fel *megcáfolatlan érveket* Szalay elvtársnak egy korábbi előadásában hangoztatott zöldségei ellen. Így felelt:

— Én nagy tisztelője vagyok Spencer Herbertnek, de végül is ne

GONDOLAT

felejtjük el, hogy ő is tévedhetett bizonyos dolgokban . . .

Szidta a magyar parasztot és magasztalta a zsidókat. Kirohanásait néha még *Mogán* elvtárs is megsokallotta.

A tanfolyamot mégsem végeztem el, mert egy szép napon mégis csak megérkezett a behívási parancs, amely a Trockij-laktanyába invitált barátságosan. A behívóhoz kísérlőlevelet csatolt *Mogán Akos* elvtárs, amelyben kegyesen értesít,

hogyan mit vár tőlem a proletárhaza. Ugyanaz a *Mogán Akos*, aki annakidején megígérte, hogy a vörös hadseregtől megszabadít. Se szó, se beszéd, vonatra ültem és némi vizsontagságok után kiszöktem Ausztriába.

Ez annyival kívánatosabbnak látszott, mert a június 24-iki ellenforradalmi kísérlet alkalmával egyáltalában nem úgy viselkedtem, ahogy egy öntudatos proletárnak viselkedni illik. (x.)

P. Zadravec István, a nemzeti hadsereg Kapisztrán Jánosa.

Hercz Imre rajza.

Milliók a dohányfüstben.

— Adnak és vesznek a Quarnerói ékszerbörzén —

Zsebórám husz esztendei hűsége szolgálat után *beadta a kulcsot*. A szó szoros értelmében kell ezt venni, mert régi jószágom kulccsal felhuzható szerkezet volt, amelyet ma már seholy sem lehet látni. Egy utolsó recsenéssel tudtomra adta, hogy *eddig és ne tovább*. Egy ismerősöm ajánlotta, hogy menjek el a Quarnero-kávéházba, amely most egyetlen számottevő reprezentálója a budapesti ékszerpiacnak. Szótfogadtam és elmentem, de velem jött Hercz is, a mi kitűnő rajzolómnak, mert első pillanattól kezdve az volt a sejtésem, hogy itt kitűnő szerepe lehet a típusrajzoló művészi ceruzájának.

A Károly-körut és Wesselényi utca sarkán, amint benyitunk, fojtó füstfelhő fogad bennünket és a füstben emberi alakok mozognak, téli kabátban, sállal a nyakukban és kalappal a fejükön. Ugy hemzsegnek ott, mintha valami országos vásáron volnának. Fogasokra nincs is szükség, mert egyik kávéházi vendég figyelmeztetett bennünket, hogy tartsuk fejünkön mi is a kalapunkat, mert az már itt hozzátartozik a saját külön házi etiketthez.

Itt-ott megcsillan a kis kerek kávéházi asztalon egy-egy darab sárga arany, ezüst tárgy vagy értékesebb drágakő. Letelepszünk egy sarokasztalnál és Hercz mester előszedi rajzoló készülékét. A gseftelő emberek rögtön gyanut fognak, eleinte detektiveket sejtnek bennünk. A félénkebbek

gyorsan el is tűnnek az utcafelőli ajtón. Később azonban már egészen nekilendült az üzlet. Kopot-tan és nagyon rosszul öltözött emberek toppannak be az utcá-

ról, hónuk alatt kis ékszerdobozzal. Némelyik még az ázott esernyőt sem teszi le kezéből s mire lecsurog róla a víz, a paraplé gazdája egy zsebóra vagy fülbevaló kicserélésével már megkereste a mai kávéházravalóját.

Ősz szakállu galíciai szundikál az egyik sarokban, ő a quarneroi ékszer börze doyenje. Aztán jönnek típusok, igazi lengyelek, oroszok, galíciaiak, dob-utcai öslakók, hangostorku Wesselényi-utcai zsentlmének, akik a külvilág számára egészen sajátosságos

igénytelen életet élnek. Soha nem vettek magukra egy tisztességesebb kabátot. Még az olcsó világban vett koronás nyakkendőt viselik, legföljebb kéthetenként egyszer borotválkoznak és annál kevesebbszer mosdanak vagy éppen fürödnek. De a belső zsebeiket kék bankók duzzasztják s legfőbbjének az ékszerrel tömött zsebei százezreket képviselnek.

Szóbaereszkedünk egy puhakalapos, fiatalabb mozgó ékszerésszel, akit biztattunk, hogy kínáljon ezüst órát eladásra, de ő gyanút fog, lebeszélni igyekezik:

— Most nem ajánlatos venni, mert roppant nagy az ára. Ajánlom, tessék karácsony-feléig várni. Akkor biztosan zuhannak az árak. *Ha kormányválság lesz,* — jósolja tovább, — *akkor javul a pénzünk értéke,* ami az ékszerek árának olcsóbbodását is elő fogja idézni.

Az örökké zajló és füstölgő Quarnero természetrajzához tartozik még az is, hogy *itt csak a kékpénz járja,* a postapénzről legföllebb jó ázsio ellenében lehet szó. Mert akad a nagy tömegben olyan jótékony ember is, aki direkt azért tartózkodik itt, hogy kisegitse azokat, akiknek véletlenül nincs kékpénzük, persze tizenöt százalékos haszon mellett.

Hogy a többnyire gyanus kaliberű kalmáremberek a külföldi valuta állását is élénk figyelemmel kísérik, az kivehető az asztaloktól felénk szűrődő párbeszédekből. Egy szemüveges ember például azzal a kérdéssel fordult a szomszédjához:

— Hogy áll a lira?

Másik oldalról egy hang ezt tremolázza:

— Adok százhatvanért...

Jellegzetes gesztus rá a felelet, melyet mi laikusok nem értünk, de annál többet olvasnak ki belőle a Dob-utca és Wesselényi-utca környékének bennszülöttei.

Priváteladók is megfordulnak itt néha. Például most gyászfátyolos hölgy lejtett be és kis csésze feketéje mellett kínálgatni kezdett egy női aranyórát. Tüstént körülvette az aranydrágítók sáskahada és megindult az alkudozás, de vevő nem akadt rá, mert itt az a rezon, hogy *nagyon olcsón venni és méregdrágán eladni.*

— Nézzük, amiből élünk.

Fuvolázza egy szelidebb hang s hordozója, egy vastag szemüveges, ázott puhakalapos Klondyke, végiglibeg a hosszú keskeny kávéházon, magasraemelve ékszeres dobozát.

Egyik asztalon finom művü kis mérleg csörren, olyan, amilyen

a gyógyszerészek a pulvert s a pirulákat méreceskélik. Mára feltűnően nagy szerepe van a pontos mérlegnek, mikor egy kiló nyersanyag harminc korona és egy huszfrankos aranyat kétszáznyolcvanöt koronába számítanak, továbbá egy régiveretű ezüst koronát hét koronára értékelnek a kávéházi zugékszerészek, akikről ne higgye különben senki, hogy olyan jelentéktelen tényezők, mint amilyeneknek külsőleg látszanak.

Dehogy is. Hiszen ők diktálják az árakat. Az a szoros fajkapcsolat, amely láthatatlanul is egymáshoz fűzi őket, elszakíthatatlannak látszó szolidáris köteléket fon körülöttük. A hivatásos ékszerészek hiába küzdenek ellenük. Ezt a szívós típust eddig nem tudták ártalmatlanná tenni.

A Quarnero áporodott levegőjében megkérdeztem egy óragseftelőt, hogy mennyit keres átlag naponta mozgóboltjával?

— Attól függ, hogy milyen az ember és milyen az üzlet. Van olyan nap, hogy ezer koronát is megkeresek, de nem ritka, hogy napi tiszta haszon három-négyezer koronát is kitesz, de persze van olyan nap is, amikor semmi üzletet sem csinállok. Itt mindenki úgy él, hogy egyik napon jól megy neki s akkor megkeresi egy időre a kenyerét. Nagyon rosszul most se megy az üzlet. Meg vagyok elégedve és mondhatom, hogy *jövedelem dolgában nem cserélnék Friedrich miniszterelnökkel.*

Szolt a derék üzér és átbillegett egy másik asztalhoz, ahol ekkor már két kartársa gyűrűre alku-dott egy véletlenül betévedt ismeretlennel. Én elhittem neki, amit mondott, mert láttam, hogy csakhamar benyul a zsebébe s nagyhalom tizezer koronást lők az asztalra.

(d. i.)

A diósgyőri vasgyár lövetése.

— Egy román katona merénylőjével megásatták a saját sirját. — Megbotozták a munkásokat. — Lőtték a munkástelepet is. —

Szomoruan érdekes hirt hoznak Miskolcra nekünk, amelyben nem akarunk bírak lenni, dacára annak, hogy vérünk a mi fajtánkhoz huz. Talán a történelmi igazságszolgáltatás dönteni fog ebben a kérdésben is. Mi csak úgy közöljük az eseményeket, ahogy történtek és ahogy azt mi magyar szívünkkel és lelkünkkel megítéljük.

A román csapatok augusztus első napjaiban, amikor a vörös hadsereget döntően megverve átkeltek a Tiszán, Tokajtól előrenyomulóban

megszállották Miskolcot és a város közelében levő diósgyőri vasgyárat is. A megszállás első napjaiban semmi különösebb esemény nem történt, mert a polgárság és a munkásság belenyugodva a megváltozhatatlanba, tartózkodott minden rendellenességtől. Augusztus 15-én este a gyár közelében levő egyik nyilvános mulatóhelyen román katonák és néhány gyári munkás mulatott. A dáridózás közben a magyar munkások és a román katonák valami miatt összezördültek, a tett-

legességet azonban a mulató tulajdonosának sikerült elhárítania azáltal, hogy a munkásokat felkérte a távozásra, amit ezek meg is tettek.

Nemsokára ezután a román katonák is távoztak és amint a Miskolc felé haladó országuton hangosan kurjongatva mentek, a sötétben egyszerre több lövés dördült el, s az egyik román katona holtan rogyott össze, egy másik pedig súlyosan megsebesült.

A lövés zajára a helyszínére érkezett egy román lovasjárőr, amelynek vezetője, amikor látta, hogy mi történt, rögtön jelentést tett Miskolcon állomásozó katonai parancsnokságának. Ezután gyors egymásutánban játszódtak le az események. Éjjel 11 óra tájban hirtelen riadót fuvattak és alarmirozták a várost megszállva tartó összes román haderőket. Éjfél tájban egyszerre csak heves ágyudörgésre ébredt a város lakossága, amelyen páni félelem vett erőt, mert nem tudták, hogy miért indult meg ez a heves ágyuzás. Csak annyit láttak az ágyúk felvillanó tűzéből, hogy az ágyúk a vasgyár felé vannak irányítva, amely feltevést egyébként a vasgyár területén becsapódó lövedékek robbanása, majd az időnként felvillanó tüzek is bizonyították. Az ágyuzás hajnali 3 óráig szakadatlanul tartott, és ennek hevességéből arra lehetett következtetni, hogy a vasgyárat és a mellette levő kolóniát rommá akarják lőni. Három órakor megszűnt az ágyuzás, reggel öt óra tájban azonban hirtelen heves gépfegyvertűz kezdődött, amely egy jó félóra hosszat tartott, azután az is elcsendesedett.

Reggel a munkások az éjszakai lövöldözés dacára a gyárba mentek, hogy rendes napi munkájukat felvegyék, a románok azonban úgy a férfiakat, mint a nőket mind összegyűjtötték és valamennyiüket bevitték Miskolcra, a Kossuth-utcában levő térparancsnokságra, ahol valamennyiüket kivétel nélkül vé-

resre botozták. A szerencsétlenek közül többen súlyosan megsebesültek, állítólag 1—2 ember bele is halt sérülésébe, mások viszont a fájdalomtól csaknem megőrültek. Szemtanuk mondják, hogy egyik-másiknak a fatokban lógott le testéről a hus a botozás után.

Közben megindult a nyomozás az éjszakai merénylők kézrekerítésére is. Azok közül a munkások közül, akik előző nap este a román katonákkal összevesztek, egyet elfogtak, a többiek idejében elmenekültek. Az elfogott fiatal munkást a legbrutálisabb kínzások közben vallatták, úgy hogy az illető, csak hogy megszabaduljon további bántalmazásától, magára vállalta, hogy ő lőtte le a román katonákat.

A vallomás alapján nyomban halálra ítélték és kivítették arra a helyre, ahol előző nap este állítólag rálőtt a román katonákra. Ráparancsolták és megásatták vele a saját sírját, azután a sírgödör szélére állították, majd hat golyót röpitettek a szerencsétlen munkás fiatalember mellébe, aki holtan rogyott össze. Ettől az aktustól a románok természetesen mindenkit távol tartottak, csak azután engedték meg az áldozat hozzátartozóinak, hogy a kivégzés helyére menjenek, amikor a holttestet már bekaparták. Lehetséges, sőt nagyon valószínű is, hogy nem ez a szerencsétlen fiatalember volt a merénylő.

Érdekes, hogy ez ügyből kifolyólag háromizben is elfogták Allender gyárigazgatót és nemcsak őt, hanem feleségét és kisfiát is tetteleg bántalmazták, lakásából pedig aranyeműt, ékszereket, pénzt és ruhaneműt is elvittek.

Az éjszakai ágyuzásnak szerencsére nem voltak súlyosabb következményei, mert a gyártelep és a mellette levő kolónia csak jelentéktelen kárt szenvedtek.

Várnay Zoltán.

A zsidóság térfoglalása Ausztriában.

— Az állami élet elzsidósítása. —

Szerencsétlen szomszédunk, Német-Ausztria, immár véglegesen a csendes bolsevizmus állapotába került. A kommunista uralom nyílt kitorését csak a keresztényszocialistákkal való koalíció gátolja és a közeli hónapokban fog véglegesen eldőlni, melyik fél tudja a másikat legyűrni. Az állami élet középpontja, Bécs városa, az elmúlt év folyamán gyökeresen megváltoztatta a képét. A közhivatalokban új világ és új emberek ütöttek tanyát, kiveszőfélben van már ott a közmondásos osztrák hivatalnok, akinek bürokratikus aflűröket lehetett ugyan a szemére vetni, de önzetlenségét és becsületességét senki sem vonhatta kétségbe. Ma az osztrák államhivatalok számtalan vezetőállása zsidókézen van és magától értetődik, hogy ezek az államhivatalnokok a saját szellemükben végzik munkájukat.

Az osztrák katolikusok harcias hetilapja, a *Das Neue Reich* a minap szenzációs cikkben bebizonyította, hogy minden valamire való állami hivatalt szociáldemokrata zsidók irányítanak. A kereskedelemügyi, valamint a pénzügyi hivatalban (minisztériumban) az első pillantásra nem túl nagy méretű az elzsidósodás, bár a zsidók száma természetesen jóval felülmúlja a lakosság száma szerint való percentet. A legfontosabb tisztségeket azonban zsidók töltik be. A kereskedelemügyi hivatalban csak a jogászok között zsidók a következők, nem szólván azokról a zsidókról, akik megkeresztelkedtek: *Glück*, *Schüller* (most már a külügyi hivatalban van), *Weill*, *Grünberger* (legközelebb egy nagy magánvállalat igazgatója lesz), *Ehrenfeld-Pop*, *Kirschbaum*, *Nawiarski*, *Singer*, *Fuchs*, *Déri*, *Drucker*, *Fleisch-*

mann, *Heller*, *Lehmann*, *Ried*, stb. Közülök a legtöbb a legfontosabb kereskedelempolitikai ügyosztályban van. Gazdasági felfogásuk érvényesítésében legerősebb támaszuk *Ellenbogen* szociáldemokrata helyettes államtitkár volt. A gazdasági szocializálást, amely voltaképpen nem más, a mi tapasztalatunk szerint, mint *Marx* „Verelendungs-Theorie“-jének körmönfont ravasz-sággal való megvalósítása, ezek az emberek végzik. Ha még meggondoljuk, hogy a központokat és gazdasági szervezeteket ott is kizáróan zsidók irányítják, el lehet képzelni, hová jut rövidesen Ausztria gazdasági téren.

A kereskedelemügyi hivattalal kezeltfogva dolgozik a pénzügyi hivatal. Ennek legfontosabb ügyosztálya a valutaügyosztály, amelynek legfontosabb alosztályát a zsidó *Schwarzwald*, volt udvari tanácsos vezeti. Ebbe az alosztályba a legutóbbi hónapokban éppen tizenkét zsidó jogászt vittek be, köztük *Weiser*, *Heller*, *Hoffmann*, *Simon* és *Schlesinger* urat, mindegyik 2—3000 korona havi fizetést kap. *Schlesinger magyar átalmpolgár*, annak idején a budapesti Pénzügyminisztérium Központ statisztikai előadója volt, majd *Szende Pál* pénzügyminiszterrel és *Katona Sándor* hitelügyi kormánybiztossal kiszökött az országból és több milliónyi vagyonát Svájcban helyezte el. Minthogy Budapestre már nem térhetett vissza, jogi összeköttetései révén állást szerzett magának az osztrák pénzügyi hivatalban. *Simon*, mint a *Wiener Bank-Verein* bizalmi embere védi a német-osztrák államkinestár érdekeit.

A szocializáló hivatal, a *Staatsamt für soziale Verwaltung*, amelyet a szociáldemokraták nyilvánvalóan a számukra teremtett intézménynek

PRÓNAY PÁL százados.

Hercz. Imre
rajza.

tekintenek, szintén hasonló elemek által van megszállva. A jogvégzett hivatalnokoknak majdnem a fele zsidó: *Lederer, Heinrich, Rannicher, Singer, Wittmayer, Gehrman, Hock, Breier, Kehlmann, Karwinski, Adler, Wilcek, Pribram, Hauffer, Forchheimer, Pollauer, Fuchs és Antoine*. A nőtisztviselők javarészt szintén zsidók. Az egykori osztrák szociális minisztériumban 20 millió embert 15 hivatalnok képviselt, ma 200.000 zsidót 20 hivatalnok képvisel ebben az intézményben. Ezek az adatok csak a jogászokra vonatkoznak, elképzelhető, hogy állunk az orvosokkal. A közéletet a zsidó *Grünberger, Seitmann, Halban* és *Allgeier* dirigálják. A had-

ügyi hivatalban *Deutsch dr.*, az egykori zsidó kereskedősegéd az ur.

Feltűnő jelenség, hogy az egyes állami hivatalban szervezett könyvtárosi és sajtóreferensi állásra kizáróan zsidót neveztek ki. A pénzügyi hivatalban *Perl*, a közéletet a hivatalban *Klebinger*, a kereskedelemügyi hivatalban pedig *Kattowitz dr.-né* tölt be ilyen állást. Az állami sajtószolgálat megérdemli, hogy külön foglalkozzunk vele. A szociáldemokrata politikai főkolompósa közül *Bauer, Deutsch, Ellenbogen* és *Tandler* zsidó, *Renner* pedig zsidó családokkal van rokonságban. A közmondás: „Bárhová lépsz, zsidóra bukkansz” Német-Ausztriában fényesen beválik.

Prónay Pál százados.

A Gellért-szálló az újra éledő ország szíve, innen futnak ki a szájak, hogy lépésről-lépésre visszakapcsolják bitort területeinket a magyar koronához. Felmegyek az első emeletre. Az ügyeletes főhadnagy megnyugtat, hogy úgy sem tudok Prónayval beszélni. A folyosón sarkantyupengéssel nyüzsög a sok tiszt. Türelmesen várok. Kis idő múlva kijön a vezérkari főnök szobájából egy magas termetű, nyulánk, civilruhás ur. A főhadnagy jelt ad a kezével: az a híres százados. Bemutakozom:

— Nézze csak, ön a második, — szól — ujat Önnek se mondhatok. Az aktív tisztikar az a réteg, melyre biztosan számíthattam minden időben; hiszen ez egész lélekkel felesküdt a nemzet oltalmára. A Károlyi-kormány alatt megkezdtem szervezésüket, de az átkos, megrontott közszellem megghiúsította fáradozásomat. A vörös uralom alatt Pesten, majd Ausztriában próbálkoztam, de tervemet csak Szegeden tudtam megvalósítani. A Peidl-kormány idejében, amelyet jóérzésű magyar egy pillanatig sem ismerhetett el, francia kötelékekben felderítő szolgálatra vállalkoztunk a szétvert szovjet-

csapatok ellen. Augusztus 12-én kelünk át a Dunán, hogy rendet teremtsünk.

Férfias homlokán a nemes harag boruja fut át, mikor említi a zsidó sajtó szennyes rágalmaait:

— Cáfolásukkal nem is akarom kardbojtom tiszta ragyogását homályosítani. Tiszti becsületedre mondhatom, hogy különítményem a legkisebb foltot sem ejtette a lobogónkon.

Leülünk egy fonott kerevetre a remek, művészi hallban s nézzük a cigarettafüstön át a skarlátpiros falakat koszoruzó aranystukkókat. Csevegünk sok mindenről főképpen én beszélek szegedi és gráci élményeimről. Egyszer csak feltűnik Soós vezérkari főnök. A vidám, kedves generális int a századosnak, *Prónay* felugrik és sebtében kezét fog.

„Területi integritás“ az utolsó szava.

Elgondolkozva megyek le a lépcsőn. Igen, ilyennek képzeltem mindig a magyar katonát, sasteakintetűnek, orosz-lánszivűnek, vakmerőnek, soha meg nem alkuvó magyarnak. Rohamsisakos katonák állnak őrt. Valami nagytól, valami szenttől terhes a levegő.

Az orvosi kar a kommún alatt.

Anarkia minden vonalon. — Kik tanítottak? — Az ifjumulás orvosok garázdálkodása. —
A régi tanárok harca a népbiztossággal.

A budapesti egyetem orvostudományi karán most folyik egyes tanárok igazolása és szó van arról, hogy valamennyi tanár, tekintet nélkül, vitt-e szerepet a kommunizmus napjaiban, vagy se, írásban beszámoljon a karnak, mit csinált a vörösuralom idején. E kétségtelenül érdekes beszámoló megtörténteig a karnak a kommunizmus alatt való életéről és a hallgatók viselkedéséről mondunk el most egyet-mást.

Az orvosi karral, mint a többi karral, a közoktatásügyi népbiztosság illetékes osztálya rendelkezett, ahol Fogarasi Béla osztályvezető. Kármán Tódor csoportvezető és Radó, Kármán titkára volt a korlátlan ur. Munkájukat a karon azonnal kezdték, hogy külön kveszturát és külön gyógyszerész-kart szerveztek és megszaporították a dékáni hivatal személyzetét és mindenféle furcsábbnál furcsább intézkedéssel a teendőit is. A vallás-rovatot természetesen kitörölték a hivatalos okmányokból. Furcsa új intézmény volt az ugynevezett felvilágosítóiroda, ahol a hallgatók ügyes-bajos dolgaikban kaptak állítólag utbaigazítást, voltaképpen azonban propaganda folyt ebben az intézményben. Külön irodát szerveztek az alkalmazott orvosok számára is, ahol az orvosok szakszervezete uralkodott. A szakszervezet döntött végeredményben a kinevezésről is. Az ösztöndíjakat a kommunisták megszüntették és az alapok jövedelmét pedig tetszés szerint használták fel. Előadás megtartásával még csak nem is magántanárokat, vagy megbukott magántanársjelölteket bízták meg, hanem kiválogatták a magukfajta orvosokat és e kiválogatásnál nem a szakismeret, hanem a

politikai rátermettség volt az irányadó. Ferenczi Sándor pszichoanalisisból, Hollós István pszichiátriából, Rotter Henrik szülészet és nőgyógyászatból, Radós Endre szemészetből, Szana Sándor anya- és csecsemővédelemből, Lévai József pedig baleseti sebészetből kapott „tanítói” megbízást.

Az egyetemi intézetek ide-odacsatolásában valóságos művészetet fejtettek ki a kommunisták. Kétly tanár klinikáját például felosztatták és az I. számú belklinikához csatolták. Az Egyetemek Kórház Egyesületének helyiségeiben Ónody tanár gégeszeti klinikáját helyezték el. A külső klinikai telep II. számú Röntgen-intézetét a Polyklinikához helyezték át. A Budapesti Orvosegyesület könyvtárát az orvoskari könyvtárba helyezték el. Lehetne még folytatni ezt a felsorolást, de ennyi is elég. Az összes ifjusági egyesületek vagyonát, készpénzét az ugynevezett diákszociális ügyosztály vette át, amelyet Haas és Berkovics orvosnövendékek vezettek, akik bőven osztogattak kommunistá barátaiknak pénzszeget, lakást, menzajegyet, téli ruhát stb. Az ifjumulás orvosok, vagyis az orvosnövendékek szakszervezete az ötvenesztendősi multu segítőegyesület helyiségeit foglalta le és ott tisztára garázdálkodásban merült ki a tevékenysége. A Hajó-utcában egy bérlakásban ez a szervezet a népbiztosságtól és magánosok adakozásaiból tizenkét szekrény könyvet és egy medikus-otthonra való felszerelést harácsolt össze. A kommunistaszocialista szellemű diákság tanulmányi előnyök kizsárolásában hatott nem ismert és mindent elért a népbiztosságnál a kar ellenállásá-

GONDOLAT

val, sőt még a népbiztosok rendelkezéseivel szemben is.

Érdekes fejezet a kar életében az a harc, amelyet a további előadásra kényszerített komoly és magyar szempontból megbízható tanárok a közoktatásügyi népbiztossággal az orvosképzés reformja és a szigorlati reform dolgában megvíváltak. A kommunisták ugyanis megtalálták a közoktatásügyi népbiztosságon az orvosi karnak az orvosképzés reformja ügyében 1918. októberében beadott javaslatát. Ezt a tervet ők a maguk gondolataul használták fel, hozzáfűzvéen természetesen sajátos kívánságaikat és szempontjait és ráparancsoltak a karra, hogy egy-kettőre hajtsa végre ezt a megfejelt reformot. Ilyen kívánság volt például, mondjon véleményt a kar, mi módon lehet középiskolát csak részben, vagy egyáltalán nem végzett fiatalembereket és „kiváló szakmunkásokat” az orvosi karra hallgatóul felvenni. A kar, amely a multban mindenképpen a nivó fölemelésére törekedett és megdöbbenve látta, hogy a kommunizmus kitorésekor szinte özönlik a nem éppen orvosi pályára való fiatalság

az egyetemre, ahol az orvostanhallgatók száma ekkor *hatezer* körül járt, különböző kifogásokkal visszaküldte a népbiztossághoz a leiratot. Két nap mulva azonban már megkapta a választ, hogy a népbiztosság nem kitanítást, hanem véleményt kíván, milyen legyen a felvételi vizsgálat, mert a kérdés már el van döntve. A goromba leiratra a tanárok tanácskozni kezdtek, az egyiknek az volt a véleménye, hogy a kommunisták ott kérjenek tanácsot, ahol akarnak, ő egyáltalán már nem törődik ezzel a dologgal, mire kiadták egy albizottságnak, ahol még egy ultraradikális „tanító” is belátta, hogy a közoktatásügyi népbiztosság kívánságának teljesítése végzetes veszedelemmel jár. Ezért elamerikázták a dolgot. A szigorlat reformja ügyében is hasonló harc folyt, mert a kommunisták különféle lehetetlennél lehetlenebb bizottságok ötletével álltak elő és azt is kívánták, hogy ha valaki megbukik, a lehető legrövidebb időn belül újra vizsgázhasson. A tanárok egy részének magatartása ezt a reformot is meghiusította.

A székesfehérvári ellenforradalmi mozgalmakról.

— Szeljegyzetek. —

Csillagdidergető hóvihár dühöng Alba-Regia ódon épületei között s fehér szőnyeg vonja be a girbegurba utcákat. A város most háromszorosan fehér s ez nagy szerencse, mert pár napja nincs villanyvilágítás és este életveszedelem nélkül csak zseblámpával lehetne járni. Jó ilyenkor a kandalló mellé telepedni s cigarettafüstben hallgatni a regényeket. Ülünk a fűtött szobában. A társaság java része itt élte végig a szovjeturalmat s részt-

vett az ellenforradalmi mozgalmakban.

Egy deli huszártisztet kérek meg, hogy meséljen valamit:

— Legilletékesebb társaim — szól — valahol a Duna-Tisza között csinálnak rendet, de amit tudok, készségesen elmondom. Az aktív tiszték ismerték fel mindenütt legélesebben a veszedelmet, egzisztenciájuk megvédésén kívül az adott erőt nekik, hogy ők esküdtek fel a nemzeti eszme szolgálatára.

GONDOLAT

Vértesy főhadnagy belevont engem is a legelsők között az ellenforradalmi szervezkedésbe, melyet idősebb törzslisztek irányítottak. Husvét másnapján éjjelre volt kitűzve a felkelés kirobbanása. Ekkor kondultak volna meg a vészharangok, jelet adva a falu népének, hogy induljanak meg a városba. Én egy Rákóczi-uti hazban tartózkodtam. A bezárt ajtók és leeresztett redőnyök mögött ébren, felöltözve várt mindenki, az asztalon feküdtek a háromszínű kokárdák és a fehér karszalagok. Szokatlanul sötét volt az éj... Tíz óra után egy autó jelent meg, telve szuronyos katonákkal s megerősített rendőrjáratok cirkáltak. Az autó folyton a törvényszék és a megyeház között száguldott, ott székel banditáival Horváth János direktoriumi elnök. Elmúlt az éjféli, a harangok nyelve néma maradt. Lövések dördültek el. Reménykedtem s izgatottságomban az utcára léptem teljes fegyverzetben, hogy egyik rendőrcsapattól kérdezősködjem. Rögtön elfogtak s megtudtam a szomorú valót: az ellenforradalmat már kora este felfedezték, az országutakat gépfegyverrel szállották meg, tisztársaimat jóval előttem elfogták egy családnál, hol a főhadiszállás volt, egyedül Graffy főhadnagy szökött vidékre. Ha meggondolom, szerencse, hogy vállalkozásunk nem sikerült, mert, ha a várost hatalmunkba kerítjük is, egy-két óra alatt ante portas lett volna Szamuely príbékjeivel s lényesen hiányában három napig sem tarthattuk volna magunkat.

— Én előbb megtudtam, hogy vége mindennek, — szólt közbe Hajós József, a Fehérmegyei Napló szerkesztője. — A terv szerint kora hajnalban, három órakerült kellett volna a nyomdákat megszállni, hogy reggel már megjelenhessenek az ellenforradalmi röpcédulák és nemzeti szellemű ujságok. Ugy kilenc óra után, éppen civilruhám

akartam felvenni, mikor berohant Schröder ezredes fia a szobámba és értesít, hogy minden szándékunk meggyúsult.

— Mi is talpon voltunk egész éjjel, — mondja Pötz Edgár cisztercita tanár — sőt két órai felváltással őrt is állítottunk a kapuba. Tíz óra előtt egy rendőr dörömbölt be a rendházba — mint később kiderült, jó keresztény ember volt — s meghagyta, hogy ne merjünk harangozni. Éjfélig én posztoltam. Egyszer csak észrevettem, hogy a templom sarkán két detektív beszelget. A kis oldalablakon kigyömszöltem a fejemet s hallgattam őket. Pár pillanat alatt láttam, hogy a mozgalmat elárulták a vörösöknek s ők azért huzódtak meg, hogy meggátolják a jeladást.

S így beszélgettünk tovább s óbor zamatában fürödtek a szavak. A résztvevők forradalmi törvényszék elé kerültek, a legendás hírek a magyar fantázia szülőitei, csak annyi igaz, hogy az általános félelemben felementették valamenynyt.

Azután csak hírek keringtek a városban, hogy ekkor meg ekkor tör ki az ellenforradalom. Lázasan készülődtek, midőn értesültek a dunaföldvári eseményekről, de az akkor már vége felé hanyatlott.

Gyönyörű tüntetés volt az úrnapi körmenet, mikor a Szent Anna-kápolnánál a gimnázium zenekara a Himnuszot játszotta s a nép sirva énekelt vele. Prohászka püspök könnyezve tartotta magasra az arany monstranciát. A Népszava hevesen kelt ki az ünnepek ellen, belevette a diktatura sérelmeibe a Szózatot is, melyet nem is énekeltek; különösen azért háborodott fel, hogy a rendőrség teljes diszben, kivont karddal kísérte az ol-tári szentséget. Állítólag még a körmenet alatt telefonáltak a pesti szovjetházban időző Horváth Jánosnak utasításért s ez megparan-

GONDOLAT

csolta, hogy az őrség, ha kell, fegyverrel is, oszlassa fel az imádkozó tömeget; azonban a Fabik-fiúk megelégedtek azzal, hogy félméztelenül báméskodva ki a püspöki palota ablakaiból, gyalázkodó szavakat röpitettek a levegőbe. A körmeneten megjelent papokat, a püspököt is, vésztörvényszék elé állították, de mindössze „oktató dorgálásra” ítélték őket.

A pesti ellenforradalomkor is mozgolódott Székesfehérvár, de akkor az volt a baj, hogy az egész Kunfi és Haubrich puccsának vélték. Julius elején is feszült volt a hangulat, mert az ellenforradalmi szellemű tizeshuszárokat *Lepsénybe* helyezték; várták a derék polgárok, hogy mikor nyargalnak a magyar katonák *Fehérvárra* a nemzetiszínű lobogó alatt. Folytak is egyezkedések velük, de mindig csak halasztották a kitűzött napot.

A szovjet bukásakor az egész országban törekvések merültek fel, hogy a félbolsevik Peidl-kormányt elsöpörjék. A fehérvári honvédtisztek is elérkezettnek látták a pilla-

natot, mikor rendet teremthetnek végre az agyongyötört hazában, de a volt vörös Gombos-különítmény megneszelle a dolgot és zsoldfizetésekor rátört a tisztikarra. A tisztek még nem voltak felkészülve s a kaszárnnyába menekültek. *Kölcsönös tüzelés kezdődött. Az ostromlottak nem sokára a tiszti pavillonba szorultak s ott tartották magukat.* Jó idő múlva parlamentair-tárgyalások indultak meg és ki is egyeztek. Mindössze egy tiszt sebesült meg — a vörösök igen magasan lőttek a gépfegyverekkel. A többi pár ütleggel megmenekült. Két nap múlva a néfzet haragja széttörte a vedlett haramiák hatalmát és *Székesfehérvár* is minden nehézség nélkül átalakult.

Ezeket jegyezte fel a királyi városban, hol Vörösmarty, Anyos Pál és Virágh Benedek nagy magyar lelkei kísértenek s hol egy tűzszívű püspök kezdte meg a magyar keresztény rinascimento munkáját, egy arra tévedt krónikásdiák az 1919-ik szomorú és fényes évben.

m. v.

Bűnös Budapest.

Akik sóvárogva várták a nemzeti feleszmélést, bizonyosra vették, hogy ez a renesszánsz a buzaföldek tiszta levegőjéből s nem a főváros szennyos gőzéből születik meg s azt is tudták, hogy a feltámadt élnivágás ujjongó evoeja egyttal szigorú tetemrehívás is lesz Budapesttől. Nincs gondolkodó magyar ember, aki ne látná most már, hogy ebben a városban született meg az a szellem, mely kigunyolva minden reményt a magyar sorsban, megölve hitet, becsületet, mindenkinél idegenebbé, hazátlanabbá tette a magyart saját honában. Ebben a városban gunyolták ki nemzeti imádságunkat, itt tépték le lobogónkat

s némitották el a magyar vért lükettető sziveket, ez a város az, mely a Caraffa Eperjese s a Haynau Aradja mellé úgy kerül harmadiknak, mint a magyar martyromság leghatalmasabb máglyája. Csoda-e hát, hogy a millió átok, mi a magyar rónák és hegyek között fakadt, végre is nyílt gyüölöletté testesült s hogy az ország népe saját fővárosát teszi felelőssé azért, hogy a sirszélére jutottunk?! Mert a vesztett háborunál nagyobb szerencsétlenség volt, hogy sorsdöntő pillanatainkban is annak a városnak kezében volt a szó hangja s a cselekvés hatalma, melytől idegenek voltak a magyarság faji erényei és energiái

GONDOLAT

s mely bármelyik ellenségünknel többet ártott nemzeti irányu fejlődésünknek. Budapest bűnét tisztán és komoran látja már egész népünk s ezért a vidék ellenséges hangulata a fővárossal szemben nem politikai agitáció, vagy egyéb mesterkedés eredménye, hanem egyedüli szülő-oka az öntudatra ébredt ország élni-akarása, mely magyar szívet, magyar szellemet követel s így szükségképpen összeütközésbe került Budapestevel, mely méítatlan lett a magyar sorsot, jövőt egyedül intézni, mert sem erkölcsi, sem kulturális felkészültsége nem olyan, mely kifejezné nemzetünk ősi energiáit. Most pedig, a megbánás és az új életre való elhatározás idején, megint csak gyűlöletet ébreszt magára ez a város. A borzasztó csapásokat nem felejtí el a magyar, örök emlékezéssel sir a szörnyű szenvedéseken, de a kegyetlen mementók egy új életre való megtisztulásra ösztökélik. Magyar sors a magunk kárára okulni! Am Budapest siet megszabadulni a nyomasztó és kítségítő emlékektől s mintha semmi közössége nem lenne a vergődő, ezer éktelen sebbel vonagló országgal, siet örömeink száz meg száz Léthevizéhez, hogy feledést igyon s a lelkiismeretfurdalás furiáit elűzve, ismét a „gondtalan, vidám, könnyelmű“ Budapest lehessen. Mert annak tartotta magát és büszke volt ez epithetonokra, pedig nem is kellett éles szem ahhoz, hogy észre vegye a csillogó felszín mélyén a gondot, a sóhajt és a nyomor koldusrongyait, melyeket valóban könnyelmű nemtörődömséggel türt ez a szerencsétlen város, mely valamilyen parvenü göggel szégyelni kezdte rokonait, a bárányfelhős egü, fehér házu, muskátlis és rezedás ablaku magyar városokat s egészségtelen feltűnési vággyal dörgölözött a nyugati metropolísok társaságához.

Tulságosan nyugathoz tartozónak

hitte magát, pedig csak karakter nélküli volt. Műveltsége cinikus gögnél nem volt egyéb, elevensége nem más, mint erkölcstelenség, művésze csak nagyhangu reklám. Párisnak vélte magát s feledte, hogy Páris léhaságában művészet volt, az övében csupán szenny és erkölcstelenség. Mint egy nagy kurtizán, ki selyembe és ékszerbe takarja örömöknek élő testét és lenézi és megveti azokat, akik erkölcsosebbek, mint ő, Pest hamis kulturgöggjével mindent lemosolygott, ami az Urbson kívül történt. A vidék minden rajongása, lelkesedése naivság és elmaradottság volt az ő szemében. Ő volt az, aki könyveket írt a táncosnók bokájáról és a primadonnák beteg szeszélyeiről, ám a kicsinyes és nevetséges személyi kultuszt mégis csak a vidék tulajdonságává tette. A falut és lakóját, tehát az igazi magyar embert, csupán anekdotákból ismerte. Így a vidéki ember fogalma egyet jelentett az együgyü, bárgyu, műveletlen és hiszékeny emberével s csak arra volt jó, hogy mint az undorítóan izléstelen vicclapok állandó alakja, ostoba örömeket szerezzen a beteg lelkü város közönségének. Ez a város azonban göggjében is sajátságos következetlenséggel nem vetette meg azokat a hasznokat, miket a vidék nyujthatott, mert telhetetlen vampirként felszívta minden energiáját, erejét, tehetségét s céda ölében mindent életteleenné bénított. Kulturát, irodalmat, művészetet kozmopolitává gyurt rettentő kohójában. A magyar szellem, a szív, a hang, a szem csak addig volt magyar, amíg fel nem került ebbe a Babelbe, mert itt elveszítette nemzeti jellegét, anélkül, hogy nyugatívá vált volna, — csak pesti lett.

Csoda-e hát, hogy ez a város, mely az ország politikáját intézte, ebben sem lehetett magyar? A politika pedig komoly játék! Igazi „struggle for life“, ahol kíméletlenül fel kell használni minden erőt

GONDOLAT

és fegyvert, a szerzetteket is, meg azokat is, melyeket az ösztönök nyújtanak, a fajtság ősi erőit, a kiváncsozó nemzeti energiákat. Minden ország csak nemzeti politikát folytathat, amelyik nem így tesz, önmagát árulja a népek piacán. Így történt, hogy Budapest, mely mindig az ország nevében, de nem a magyarság szívével beszélt, elárulta a nemzetet s e szomorú bélyeget, melyet történelmünk legretentőbb katasztrófája sütött a bűnös város homlokára, sem letagadni, sem szépitni nem lehet.

Hiszen tengernyi szenvedésünket köszönhetjük nemzetgyilkos viselkedésének, melyet még ellenségeinktől sem várhattunk oly nagy mértékben. Hosszu idő óta Budapestnek jóformán csak annyi köze volt a magyarsághoz, hogy a magyar Duna partján feküdt. A külsején úgy látszott a magyar jelleg, mint a bőr a kigyón, melyet éppen levetni készül. Ami ez alatt volt, csak gyötörni tudta a magyar lelket, mely pedig sokat álmodott egy szépséges és hatalmas városról, melynek napfényes utcáin kifejlík minden ma-

gyar gondolat, jelentőséget nyer a magyar szó, értéké öntődik a magyar tett, fokozottabban rezeg a magyar fájdalom, színesebb a magyar álom s ahol jó lett volna megpihennie a magyar léleknek, mely ezer esztendőn keresztül csak sejtett igéreték beteljesülését várta komor elborulással, másnak élt és másnak halt s melynek minden alkotó energiája abban merült ki, hogy százszor lerombolt kunyhóját százszor felépítse romjaiból, — álom volt csupán s mint minden álmunk, újabb csalódások, újabb tragédiák magva.

A nagy világégés után, az eddig soha nem ismert szerencsétlen helyzetben, vádoló haragja mellett is szomorú fájdalommal tekint fővárosa felé az ország. Azt várja, meakulpázik-e a bűnös Budapest s eljut-e megtisztulásának Bethánia-jába, mint ama szépséges judeai Magdolna, aki hitvány volt és utolsó volt az asszonyok között, de megtisztult a maga könnyeiben és legalázatosabb szolgája lett a Mesternek, aki az Igazságot és az Életet hozta... Turcsányi István.

Aktuális problémák.

A *settlements*-ek szociális munkájának csiráját látjuk az amerikai gyermeksegítő akció tevékenységében.

Mi átkozzuk a lelketlen agitátorokat, a nép félrevezetőit, de megfélekedezünk róla, hogy társadalmunknak vezetésre hivatott rétegei voltak előkészítői annak a talajnak, amelyben azután olyan könnyen felburjázott a bolsevizmus mazzlaga.

A szociális érzék teljes hiányát kell még ma is tapasztalni a legfelsőbb osztályoknál, mikor egy urinó kijelenti, hogy ő a keresztényszocialista pártnak azért nem akar tagja lenni, mert ott sok a munkás és ő azokkal egy jelvényt nem visel; vagy tiszték jelentik ki, hogy mégis jó, hogy több párt is van, egyik a parasztnak, másik a munkásnak, és „nekünk urí embereknek is van külön”. Ha a vezető körök

nem gondolnak az alsóbb néprétegek vezetésére, tanítására, majd gondolnak akkor azok félrevezetői, hanem akkor már csak magunkra vessünk, ha e „tanok” eredménye nem lesz reánk nézve kedvező.

Hol látunk mi akadémikus képzettségű embert, ki, mint testvérével, beszélné egy tanulatlan embertársával, aki annak faragatlanságait csiszolni, tudásának hiányait megszüntetni, szóval a helyes utra vezetni törekednék.

Amerikában, hol a *settlements*-ek százai működnek, mindez már természetesnek tűnik fel. De ott nem gomolkoznak be azok, akiknek akár anyagi, akár szellemi téren több jutott, hanem igyekeznek azokból embertársaiknak is juttatni, aminek a belső megnyugváson kívül az a jótékony hatása is meg van, hogy ezáltal még ke-

GONDOLAT

letkezése előtt megakadályozzák azt, hogy az elégedetlenséget hatalomra vágyó emberek eszközül használják fel vágyaik elérésére.

Hitbizomány haszonélvezőjének halálhírét hozták a lapok a napokban. Jellemzésül csak annyit tudtak mondani, hogy zárkózott természetű ember volt, ki magányát ritkán hagyta el.

Gondolkodóba esünk, hogy ez az ember teljesítette-e azt a hivatást, ami rá vár, adott-e ellenértéket a társadalomnak azért a sok jóért, amit ő anyagiakban élvezett, vezetője volt-e akár anyagi, akár szellemi téren azoknak az embereknek, akik érette dolgoztak, hasznára volt-e valamiképpen az országnak, melynek területéből egy tekintélyes rész meg volt kötve, csak azért, hogy annak hasznát ő élvezhesse. Tagadó választ kell adnunk e kérdésekre, mert nevét a közélet terén nem láttuk szerepelni, sem a gazdasági, sem a politikai forumon; sem a tudományban, sem a művészetben. Pedig aki sok előnyt élvez, akinek gond nélkül, kényelmes élete biztosítva van, az mindezekért a társadalomnak adósa, annak tartozik értük megfizetni. Ha szereplése a köz javára szolgál, ugy méltányos, hogy megélhetése ne okozzon neki fejtörést, de nem szolgálja a célt az a hitbizomány, melynek élvezője csak magának él. Nem igazságos tehát az ilyenek fenntartása egy ember jóléte érdekében, mikor azzal sok ember existenciáját lehetne megalapozni,

ha kööttségét megszüntetve, azok kezére adnák, akik termékenyítő munkájuk által áldásosabban tudnák azt felhasználni.

Ha a birtok, a nagybirtok megkötött voltát nem is tarthatjuk ma már megfelelőnek, a szabad adás-vevést, a tetszés szerinti elaprózódást szintén nem tekinthetjük helyesnek. A család megélhetését biztosító földdarabot oszthatatlanná, elidegeníthetlenné tenni, hogy a föld művelői generációkon át élhessenek egy területen, ez biztosítaná a nemzet megerősödését, amely a földművesekben birja létének elpusztíthatlan alapját.

Igy lehetne elejét venni annak, hogy a kisbirtok, amely a család megélhetését biztosítja, szét ne aprózódik több törpe birtokra, amelyeknek birtokosa tisztán földjéből megélni nem képes, ha más foglalkozást is gyakorol, földjét nem műveli kellőképpen, az nem fizet neki elegendőt, úgy, hogy végeredményben eladni kénytelen, ami által gyakran a spekulánsokat gazdagítja, de mindenesetre a földművelés állandósága szenved, ami pedig egyik fontos kelleke a mezőgazdaságnak.

Igyekeznünk kell tehát, hogy a céljukat nem szolgáló nagybirtokok azok kezébe kerüljenek, akik azt a társadalom javára gyümölcsöztetik és egyuttal arról is történjék gondoskodás, hogy a kisbirtokos családok megélhetése, fennmaradása nemzedékeken keresztül biztosítva legyen paraszt-hitbizományok létesítése által. f. p.

Krónika

Éremszalag.

Jámbor pesti polgár, aki okos rezonnal tudtál lelkesülni kávéházi hadifeketéd mellett a háboru iránt s titkon megcsodáltad s irigyelted a ragyogó kitüntetések, melyektől bús sorsod, ludtápad vagy összeköttetéseid révén te megfosztattál, pedig, tudom jól, te is szívesen viselted volna, ha nem is a rokitnói mocsárvidék szenvedéseit, az iszonói gránátpoklot, vagy az albániai lázat, de legalább a színes szalagon lógó fényes kitüntetések, — most, ha neked is úgy tetszik, valóra válthatod régi álmod. Csak menj a Váci-utcába, ahol éremszalagokból csinált nadrágtartókat vehetsz egy üzletben, szép fekete-fehér sávós vaskezeszthez meg fénylő piros-fehér vitézségi éremhez valót. Bocsáss meg, hogy ezeket elmondom, de ismerem régi vágyad s tudom, hogy örömet okozok ne-

ama hősök közé, akik a nedves árok földjétől kiszivott lázas és beesett, vagy golyótól átjárt mellük felett hordják e színes szalagocskákat; menj, vásárolj nadrágtartót és viseld büszkén a hősiesség trofeumjait, melyek jól ápolt gyomrod felett keresztülfogják göthös vállaidat s még hátad közepén is elhuzódnak. Az pedig ne keserítsen, hogy nem viselheted láthatón vitézséged jeleit, én tudom jól, hogy a nagy lélek türelmével viseled el ezt is, hiszen te sohasem törted magad az ilyes külső decorumok után. Legyen elég az a tudat, hogy neked is a szíved fölött ég a vitézségi szalag piros sávja és gondold meg, hogy azoknak, akik évenként keresztül vérben, szennyben fogócskáltak a halállal, mindössze csak annyi előnyük van, hogy ők nem a kabát alatt, hanem fölötté hordhatják a piros-fehér sávós selyemszalagokat.